

Славко Мијушковић

ОПТУЖБА ДРЖАВНОГ ТУЖИОЦА У КОТОРУ ОД 21. НОВЕМБРА 1921. ГОДИНЕ ПРОТИВ НЕКОЛИКО ИСТАКНУТИХ КОМУНИСТА

Међу многобројним расправама које су се против которских комуниста водиле пред Окружним судом у Котору, једна је зачета тужбом мјесног државног тужиоца адресираном истражном судији дана 21. новембра 1921. године. С обзиром на то да ова тужба говори, и то на веома занимљив начин, о једном дијелу активности которских комуниста последије доношења „Обзнане“, сматрамо вриједним да је презентирамо на овом симпозијуму, и то у цјелости:

О п т у ж н и ц а

Краљевско државно одвјетништво у Котору у смислу параграфа 207 Казненог поступка — т у ж и:

1) Адолфа Мука, пок. Фридриха из Котора, од 28 година, конобара:

а) да је на неустановљени начин прије 21. јула 1921. године дознао, да се ради о глави сад покојног министра унутрашњих дјела М. Драшковића тим што се на њега спремао, за његовог боравка у Делницама, атентат, па то не јавио надлежној власти или ономе кога то зло снаћи може, наиме истом министру Драшковићу, а злочинство се учинило тим што је доиста министар Драшковић дне 21. јула 1921. у Делницама био уморен;

б) да је дне 6. августа т.г. у Котору у свом исказу пред судом истражитељом, окрививши лажљиво оружника Андрију Генераловића да је у вршењу службе тукао, мучио и веригама везао Петра Хола, а комесара Димитрија Бућина да је у вршењу службе рекао оружнику Генералићу да Петра Хола води у затвор и кад га буде водио „пусти га на десет корака и онда на њега пуца, те учини рапорт за бјекство“, ријечима је увриједио званичника и чиновника државног изван мјеста надлежатељства, но у смотрењу њиховог званичног рада уопште;

ц) да је дне 2. августа т.г. у Котору злоупотребљавањем власти и важности своје подбо, наговорио и навео Петра Хола да на Котарском поглаварству у Котору, пред котарским поглаваром

Толентином, окриви лажљиво оружника Генераловића да је у вршењу службе тукао и везао, чиме је Хол увриједио ријечима званичника државног изван мјеста надлежатељства, но у смотрењу његовог званичног рада уопште;

2) Илију Јелавића пок. Јосипа из Котора, од година 27, по столара, да је дне 6. августа т.г. у Котору у свом исказу пред суцем истражитељем, окрививши лажљиво оружника Андрију Генераловића да је у вршењу службе Петра Хола тукао, мучио и веригама руке и врат везао, а комесара Димитрија Бућина да је у вршењу службе рекао оружнику Генералићу да Хола води у затвор и кад га буде водио да га пусти на десет корака, а онда да на њега пуца, те учини рапорт за бјекство; ријечима увриједио званичника и чиновника државног изван мјеста надлежатељства, но у смотрењу њиховог званичног рада уопште;

3) Петра Хола Трипова из Котора, од година 21, да је дана 1. августа т.г. на Кр. котарском поглаварству у Котору, пред котарским поглаваром Толентином, лажљиво окрививши оружника Генераловића и комесара Бућина да су га при испитивању у уреду тукли, везали, мучили и присилили да исказе оно што није истина, ријечима увриједио званичника и чиновника државног изван мјеста надлежатељства, но у смотрењу њиховог званичног рада уопште;

4) Марка Деља Стевова из Цетиња, од година 24, типографа:

а) да је и након „Обзнане“ 29. децембра 1920. Министарског савјета под бр. 29282 био учесник друштва Комунистичке организације у Београду која је своје сшштествовање, своју цел и своје устројење од постојећег у земљи правитељства крила;

б) да је неодређеног дана мјесеца јуна 1921, пославши из Београда поштом Трипу Муку у Котору у отвореном обвоју два примјерка летка „Пролетаријату Београда и Србије“, у којем се: 1) јавним опорочавањем законских наређења власти ова мрзости и презрења излаже и у осталим неповјерење према реченим наређењима подиже; 2) јавно једну класу житељства (радништво) противу друге (бирократије) на мрзост и презрење дражи, 3) ријечима печатаним вријећа једно надлежатељство и баш цијела влада у смотрењу званичног рада уопште — писменим сачињењима који се раздају позивао, дражи, наговарао и навести покушао на предречене преступе по параграфима 103 и 104 српског кривичног закона а да при томе никаквог следства није било;

5) Трипа Франовића Перова из Шкаљара, од година 31, трговца, да је за дуже времена и баш кроз цијелу годину 1920, пак све до 31. августа 1921. без дозволе власти посједовао у једној војничкој чутури један килограм експлозивног материјала и баш екразита, те ју кроз цијело вријеме држао на отвореном мјесту, испод клупе, дакле под околностима које су кадре да проузрокују погибел за здравље и живот другога.

6) Миховила Цара Николина из Тивта, од година 32, рониоца:

а) да је неодређеног дана мјесеца јула т.г. у Тивту говорећи Петру Ловрићу да мрзи данашњу управу, али да ће се ово брзо преокренути јер да Руси добро напредују, јавним опорочавањем уређења државних ова мрзости презрењу излагао и неповерење према реченим уређењима подизао;

б) да је исте пригоде под а), говорећи Петру Ловрићу да треба сложити се и све управитеље од Арсенала заклати, јавно нукао, потицао и настојао завести на дјела забрањена по законима;

7) Емила Николића незаконитог сина пок. Марије Николић из Котора, од година 31, да је, иза како је ступио на снагу закон о заштити јавне безбедности и поретка у држави од 3. августа 1921. бр. 170 А службених новина, држао прикривено на тавану под једном даском у бившем комунистичком Дому у Котору оружја и експлозива и баш 355 комада оштрих патрона за војничку пушку, четири бајунете и једну гранату од 4 1/4 цм. за топ, што је све имало да служи у сврху да се, по комунистичком програму, насиљем и тероризмом промјени политички и економски поредак у нашој држави;

8) Макарија Велића пок. Мата из Котора, од година 20, да је иза како је ступио на снагу закон о заштити јавне безбједности и поретка у држави од 3. VIII 1921. бр. 170 А службених новина држао прикривено у земљи закопано под једном хридином у тврђави св. Ивана у Котору једну бомбу и 243 оштрих патрона за војничку пушку, што је све имало да служи у сврху да се по комунистичком програму насиљем и тероризмом промијени политички и економски поредак у нашој држави.

ПОЧИНИЛИ СУ ОВИМ: окривљени Адолф Мук: под а) злочин по параграфу 51 срп. к.з.; под б) преступак по парагр. 104, 2. ставка срп. к.з., а под г) преступак парагр. 46/1 — 104 ст. 2. срп. к.з. кажњиво све на темељу параграфа 35 к.з. и 69 срп. к.з. робијом до 5 година;

окривљени Илија Јелавић и Петар Хол преступак по парагр. 104, ст. 2. срп. к.з., кажњив на темељу истог параграфа затвором од 2 мјесеца до 3 године;

окривљени Марко Деља под а) преступак по пар. 102 срп. к.з., а под б) преступак по пар. 47 а) (103 и 104) срп. к.з., кажњиво на темељу пар. 69 и 102 срп.к.з. затвором до 2 године, те сувише по пар. 47а) срп.к.з. затвором до године дана или новчано до 80 талира;

окривљени Трипо Франовић преступак по пар. 3 З. 27/5. 85. бр. 104 А(иста) д(државних) з(акона), кажњив на темељу истог параграфа строгим затвором од 3 мјесеца до 3 године, уз што може бити скопчана и глоба од 4000 круна до 40.000 круна;

окривљени Миховио Цар под а) преступак по пар. 103 срп. к.з., а под б) преступак по пар. 305 к.з., кажњиво све на темељу пар. 35—103 срп.к.з. у новцу од 200 до 3000 динара или затвором од три мјесеца до три године;

окривљени Емил Николић и Макарије Велић злочин по Чл. I бр. 6 Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави од 3/8. 1921. бр. 170 А Службених новина, кажњиво за обојицу на темељу истог параграфа смрћу или робијом до 20 година.

Пита се да буде уречена главна расправа пред мјесним судбеним двором I молбе, надлежним у смислу пар. 13, 51, 56 к.п., да на истој, уз прописане обавијести буду прочитани слиједећи списи: пријава мјесног котарског поглаварства бр .4450/Ред, надр. 4/8. 1921. са свим односним прилозима, те искази свједока (изостављају се имена — Сл. М.).

Образложење

ad 1), 2) и 3) — Дне 31/7 т.г. у вечер разговарали су се на зиду испод којег тече ријека Шкурда окривљени Адолф Мук, Илија Јелавић и Петар Хол, за које се зна да су комунисти. У разговору између осталог рекао је Мук да је он знао да ће покојни министар Драшковић отићи у Делнице и да ће ту бити над њим извршен атентат.

Окривљени Мук пориче да је изрекао ове ријечи, али га тјера у лаж Петар Хол, који категорички тврди да је он рекао баш те ријечи, и који је уопће у главном описао цијели ток говора на начин да се у истинитост његовог исказа не може да подвоји, а то тим мање што је он био у добрим одношацима са Муком, те га и преко своје воље издао кад је био преслушан на комесаријату.

Из овога се мора закључити да је Адолф Мук, по оному што је сам признао, био веома добро упућен до у најтање ситнице о свему оному што су вође комуниста у Београду закључивали у намјери да тероризмом и уморствима дођу до власти и тако упропасте нашу државу. Њему је сигурно било усмено или писмено као вођи комуниста у Котору и другом заступнику по реду на листи комунистичке странке у Далмацији, јављено од његових колега у Београду да су одлучили да убију сад пок. министра унутрашњих дјела Драшковића у сврху да му се освете за то што је инспирисао и прогласио „Обзнану“ 29. XII. 1920. године Министарског Савјета, којом се је хтјело да стане на пут развратном и разорном дјеловању комуниста, који се за остварење својих неизводивих идеала нијесу жацали да се лате ма било којег средства. На који је пак начин и када то сазнао, није могуће установити, али свакако знао је још прије него што је атентат био извршен. Његова је дужност према овому била да запријечи извођење овог уморства које се је приправљало и гледе којег је

он сигурно знао тко ће га, када и гдје извести, и да пријави власти у Котору или сад пок. министру Драшковићу, било особно или писмом, да се атентат спрема, чим би се по свој прилици био могао исти на вријеме да спријечи потребним мјерама опрезности. Али је он то пропустио да учини јер је у себи, као загрижени комунист, желио да атентат баш буде извршен и комунизам тобож освећен, пак се је с тога, пошто је то пропустио, а атентат био извршен, огријешило о злочин по пар. 51. срп.к.з.

Истога дана, када је на комесаријату био преслушан Петар Хол и ту исказао цијели ток разговора између њега, Адолафа Мука и Илије Јелавића вечери прије на Шкурди, дошли су к њему Мук и Јелавић, те је Мук почео да кори Хола да га је (издао) а при тому је одмах измислио план како ће да спаси себе и Јелавића. Он (Мук) је наиме одлучио да лажљиво окриви оружника Генераловића да је при преслушавању Хола у комесаријату тукао, мучио и веригама везао Хола, а комесара Бућина да је пријетио Холу тим што је наредио Генераловићу да одведе Хола у затвор и кад га буде водио, да га пусти на 10 корака, а онда на њега пуца, те учини рапорт за бјекство, те је наговорио, подобо и навео Петра Хола, злоупотребујућу своју власт и важност, коју је над њим имао као вођа комуниста, да то све искаже истога дана на Котарском поглаварству, камо је са њим био пошао.

Све ово што је Мук о оружнику Генераловићу и комесару Бућину исказао толи на Котарском поглаварству, коли касније пред судом на записнику, из темеља је измишљено јер и Петар Хол и његова мајка и сестра поричу најодрешитије да је то њима (Муку и Јелавићу) тобож он (Хол) сам приповједао.

Осим Мука окривио је Генераловића и Бућина и окривљени Илија Јелавић исказавши оно што и Мук пред судом на записнику, а тако их је исто окривио и Петар Хол пред котарским поглаваром Толентином дана 1. августа т.г.

Ово дјеловање Мука садржаје у себи све скрајности преступка по пар. 104, 2 ст. срп.к.з., а у погледу Хола и поступак по пар. 46/1—104, ст. 2 срп.к.з., а то стога што је он свјесно окривио Генералића и Бућина да су се у вршењу њихове службе огријешили о прекршај по пар. 331 к.з., што се свакако мора да сматра увредом у смислу пар. 487 к.з., и што је наговорио Хола да увреди ове службенике истим окривљењем. Дјеловање пак Јелавића и Хола садржаје у себи само скрајности преступка по пар. 104, 2. ст. к.з., јер гледе Јелавића нема доказа да би он био ма било како наговорио Хола да окриви предочене службенике.

ad 4) У задње доба, а особито концем године 1920, подигли су били комунисти одвише високо главе, те су, видећи да не могу да постигну ништа легалним путем, јер у огромној мањини, почели да снују како ће силом, терором и револуцијом да дођу до власти и обдаре наш мукотрпни народ оном (вла)давином којом су обдарили Русију. Ради овога одлучио је Министарски савјет да стане више једном на пут овом несносном стању, те је

дне 29/XII 1920. била издана и проглашена Обзнана, којом се је забранила свака комунистичка пропаганда и биле обустављене, затворене и забрањене све комунистичке организације и сва њихова друштва.

Упркос овој забрани комунисти су и даље, особито њихови вође у Београду уздржавали потајно њихове организације и друштва, радећи и даље о глави наше државе. Један од тих потајних чланова комунистичке организације и припадник њиховог друштва у Београду био је и окривљени Марко Деља. Он је, по оному што се разбира из списка, био душа комунистичког покрета у Црној Гори и Боки Которској, те је стално и трајно држао везу између организације комуниста у Београду и овдашњих комуниста, путујући у Београд и натраг на Цетиње и у Котор. Најбољи пак доказ да је он и након предречене Обзнане био члан комунистичке организације, иако он то пориче, јест чињеница да се је он чешће дописивао са овдашњим комунистима, које је називао друговима и с којима је био у тијесним и пријатељским одношајима, што је у својој фанатичности као комуниста писао чак и писма црвеном тинтом и носио увијек црвену кравату и што се је дружио и опћио са комунистичким заступницима у Београду и код њих се заузимао за своје другове у Котору. Осим тога он је из Београда у мјесецу јуну 1921. године послао поштом у отвореном обвоју два примјерка (а ваљда и више њих) летка „Пролетаријату Београда и Србије“, у којима се напада на владу, буржоазију итд., што такођер доказује да је он у Београду био члан комунистичке организације и те летке добио од исте у сврху пропаганде. Ради овога он се је огријешило о преступак по пар. 102 срп.к.з.

У летку „Пролетаријату Београда и Србије“ говори се против Обзнани односно против укинућа комунистичке организације и њезиних друштава те се између осталог вели да се тим над комунистима хоће да изврши још једно нечувано насиље и да путем бруталне силе хоће да отму домови и предају људима који са комунистима ништа заједничкога немају. Овакови из(рази) који су уперени очито против једном наређењу власти морају се сматрати као јавна опорочавања, којима се иде за тим да се та наређења изложе мрзости и презрењу и да се у осталима неповјерење према њима подиже, пак стога садржавају у себи свскрајности преступка по пар. 103 срп.к.з. Надаље се у овом летку говори радницима да су они гоњени безобзирном експлоатацијом оних којима радници својим радом пружају највеће уживање и раскалашни живот, чим се без двојбе циља на буржоазију и баш на капиталисте. Овим ријечима дражи се јавно једну класу житељства (радника) противу друге (буржоазије) на мрзост и презрење, пак се с тога ово означаје преступком по пар. 103 срп.к.з. На послитјетку се у летку, предбацујући нашој влади да су издајнице којима није доста што су у данима највећег искушења заболи пролетаријату нож у леђа већ да иду још и даље,

те под окриљем и заштитом бајонета хоће да отму домове, — вријећа наша влада у смотрењу званичног рада уопће, што садржаје скрајности преступка по п. 104 срп.к.з.

Како је већ прије било истакнуто, Деља је ове летке, у којима се раднике позива, дражи и наговара на предречене преступке, раздавао тј. послао поштом у отвореном обвоју, који је свако могао да отвори и прочита летак, пак се је с тога и пошто при томе није било никаквог следства, јер је Мук задржао код себе те летке и не раздао их никому, огријешио о преступак по пар. 47 а) срп.к.з.

ад 5) Трипо Франовић, који је познати комуниста и у Котору између првих организирао комунистичку странку, био је под сумњом да је и он потајни члан комунистичке организације у Котору, пак је с тога била код њега обављена кућна преметачина са стране полицијске власти, при чему се је у његовом дућану под клупом наша једна војничка чутура, у којој је било од прилике 1 кг. праха екразита. Пошто се екразит мора сматрати као експлозив, а он не имао од власти дозволу да то посједује, а уз то држао екразит дуго времена — он каже да му је то оставио у похрану један талијански војник док су још Талијанци овдје били — под клупом у дућану, гдје је из неопрезности ма било са чије стране могао лако да експлодира, што је могло да проузрокује погибел за здравље и живот других, огријешио се је о преступак по пар. 3 З. 27/5. од 1885. године бр. 134 Л.Д.З.

ад 6) У задње доба истицао се је особито као комуниста ронилац у Арсеналу у Тивту Миховио Цар. Он је често говорио с усхићењем о комунизму, бранио га је и хвалио свугдје те настојао да му што више пристаца између радника прибави, али све то прије 3 августа т.г., када је ступио на снагу закон о заштити јавне безбједности и поретка у држави. Тако је и неустановљеног дана недгје мјесеца јула ове (1921.) године говорио Петру Ловрићу да он мрзи данашњу управу, али да ће се брзо ово преокренути јер да Руси добро напредују. Овим ријечима, које одају његову мржњу и презир према данашњој држави и њезиним уређењима, јер тобож нијесу у њој бољшевистичка уређења, он је пред другима излагао мржњи и презрењу ова уређења и подизао неповјерење према истима, пак се је с тога огријешио о преступак по парагр. 103 срп.к.з.

Исте пригоде, разговарајући се са Ловрићем, изразио се је да треба сложити се и све управитеље од Арсенала заклати. Иако се не може да устврди да је он овим ријечима озбиљно циљао на један конкретни злочин, који би се имао да у становито доба и на одређеном мјесту изврши, то је ипак јасно да је његова намјера била да нука, потиче и настоји завести потчињене на мржњу и презир према становитим управитељима Арсенала, што је свакако забрањено по закону, а што садржаје у себи све скрајности преступка по пар. 305 К.З.

ad 7) и 8) При преметачини бившег комунистичког дома у Котору у ноћи дана 9. августа 1921. нашло се на тавану испод једне препилане даске 355 оштрих набоја за војничку пушку, 4 бајонете и једна граната од 4 и 1/4 цм. за топ.

Оривљени Емил Николић признао је на суду, да је он препилао даску на тавану још године 1919. и да је испод ње био сакрио једну кутију праха, једну торбу са пушчаним оштрим набојима и једну бомбу, што је њима, комунистима, имало да служи као одбрана од евентуалног напада на дом са стране грабанства. Надодао је, пак, да су он и Макарије Велић каквих петнаест дана након тога изнијели све те ствари из дома и да их је Велић закопао негде под тврђавом Светог Ивана, а да он да другу муницију и оружје што се у дому нашло при преметачини, ништа не зна да је он то ту сакрио.

Ова одбрана Николића уколико се иста односи на његову тврдњу да он није уопште ништа знао о муницији заплијењеној у Радничком дому, није ни најмање вјеројатна, јер се тешко може да припусти да би тко други могао сакрити у тајном скровишту које је он сам направио ма било што. За то скровиште, како он сам признаје, знали су само он, Макарије Велић, Мићо Муслија и Долежал, од којих су потоња двојица већ давно одсутни из наше државе, пак по тому нема никакове двојбе о тому да је он морао знати, а и знао, што се у скровишту налази, а то особито ако се узме у обзир да је Макарије Велић од отраг двије године одсутан био из Котора, и баш у Италији. Према овому једина особа која је од отраг двије године од прилике знала за опстанак тајног скровишта био је окривљени Николић и с тога нитко осим њега није могао да што у то скровиште сакрије. Из овога се пак мора закључити или да се у Дому заплијењена муниција налазила у скровишту у часу кад су Николић и Макарије Велић у друштву изнијели били прах, пушчане набоје и бомбу, или да ју је након тога ту сакрио Николић или тко други на његову приволу, јер је једини он за то скровиште знао. Али толи у једном, коли у другом случају, он је знао свакако за ту муницију, а за то говори такође чињеница да је он био чувар Дома и ту имао своју радионицу.

Окривљени Макарије Велић признаје да је он узео био дне 21. или 22. августа 1919. из комунистичког Дома у Котору једну бомбу и једну торбу муниције за пушку и да је то закопао у земљу испод хрдине у тврђави Св. Иван, те да је све то ту стало до дана 10. августа т.г. кад је он на захтјев комесара Бућина показао и предао истом. На своју, пак, обрану наводи да је он био у затвору од 25. јула т.г. и с тога да није био у стању да јави власти гдје се муниција налази, што га не може да оправда, јер је он могао и у тамници да пријави скривену муницију преко чиновника тамница.

Познато је сваком, јер су то они увијек и свугдје усмено и штампом наглашавали и истицали, а то је уосталом у њиховом

програму, да су комунисти увијек ишли за тим да се садашњи толи економски, коли политички поредак у држави силом, тероризмом и револуцијом промијени и успостави совјетски режим, а на остварењу тог програма радили су и сви овдашњи комунисти, а особито окривљени Николић и Велић. И овдје у Котору, као и другдје по нашој држави умишљали су се они да ће брзо надохћи вријеме кад ће завладати нашом државом, те су у ту сврху почели били да купе оружје и муницију за скорашњи тобожњи преврат. Него у тому су били запријечени услијед енергичних мјера подузетих од стране наше владе. Али успркос тому они су се, држећи се чврсто начела да не треба бирати средства за остварење њихових идеала, иза како је био издан закон о заштити јавне безбједности и поретка у држави, потајили и сви листом изјавили да они нијесу комунисти и да су иступили из организације, што је све била само формалност, јер су они и надаље у души остали комунисти и тајно припадали организацији комунистичкој. У овоме су се, пак, особито истакли окривљеници Николић и Велић, који су одмах након „Обзнане“ дали изјаву да не припадају више комунистичкој организацији, а међутим држали скривено оружје и муницију, очекујући ваљда боља времена за њих, кад ће све то да употрејебе за преврат. Да су се они доиста одрекли комунизма, они би одмах били пријавили и предали власти сву муницију и оружје, које су држали скривено у забитим мјестима, а не би били чекали док власт сама све то пронађе и запалијени.

Ради овога, пошто су они и послије 3. августа т.г. држали у превратне сврхе скривено оружје и муницију, огријешили су се својим дјеловањем о злочин по чл. 1 бр. 6 З. од 3. августа 1921. бр. 170 А Службених новина, пак је стога оптужница у њиховом погледу у закону основана.

Котор, дне 21. новембра 1921.

Краљевски државни одвјетник
Бузолић, с. р.“.

На основу горње тужбе заказана је главна расправа пред Окружним судом у Котору за 4. јануара 1922. године, која ће се водити тога и наредног дана. Суд је био у овом саставу: „кр(аљевски) председник Трипковић, као председатељ; кр. виши земаљски савјетник Пржић, кр. виши земаљски савјетник Оребица и кр. костарски судица Перучић, као suci“. Државни тужилац је био Бузолић.

За све оптуженике је констатовано да се налазе у затвору, изузев Петра Хола и Трипа Франовића. Констатовано је и то да су сви оптужени присутни расправи, изузев Петра Хола.

Бранилац свих оптужених био је др Силвио Буњо, адвокат из Сплита.

Пошто је предсједник суда изјавио да и поред вишеструких позива, писмених и брзојавних, оптужени Хол, који се налази на одслужењу војног рока у Бањалуци, не присуствује расправи, државни тужилац је предложио „да се поступак против Адолфу Муку, Илији Јелавићу и Петру Холу одвоји од поступка против осталим оптуженицима, пошто Петар Хол, који није приступио, игра главну улогу према споменутима (наиме Муку и Јелавићу)“. Овом предлогу одбрана се није противила, а суд је дошло закључак у складу са горњим предлогом. Затим се пришло испитивању оптужених и свједока. Иако су и одбрана оптужених и изјаве свједока врло занимљиве, ми их овдје због ограничености простора нећемо донијети и одмах прелазимо на пресуду, која је изречена 6. јануара 1922. године и која је огласила кривим:

„I) оптуженик Марко Деља због преступа по параграфима 102 и 47а (1С3, 104) српског кривичног закона, те осуђен на темељу пар. 69, 102 и 47. а срп.к.з. на годину дана затвора, у коју му се казну убраја истражни затвор од 10. августа 14,30 сати 1921 до данас, 6 јануара 1922 14 сати;

II) оптуженик Трипо Франовић због преступка по пар. 3 Закона од 27 маја 1885, бр. 134 Лист државних закона, те осуђен на темељу истог параграфа на три мјесеца затвора, у коју му се казну убраја истражни затвор од 1. октобра . . .

III) оптужени Миховил Цар због преступка по пар. 103 срп. к.з. и пар. 305 к.з., те осуђен на темељу пар. 69 и 103 срп.к.з. на четири мјесеца затвора, у коју казну му се убраја истражни затвор од 6. октобра . . .

IV) оптужени Емил Николић због злочинства по чл. 1 бр. 6 Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави од 3. августа 1921, бр. 170 Службених новина, те бива осуђен по чл. 2 истог Закона, а упорабом другог става параграфа 61 срп. к.з., на двадесет мјесеци затвора, у коју му се казну убраја истражни затвор од 13. септембра . . .

V) оптужени Макарије Велић због злочинства по чл. 1 бр. 6 Закона о заштити јавне безбједности и поретка у држави од 3 августа 1921, бр. 170 А Службених новина, те бива осуђен по чл. 2. истог Закона, а упорабом другог става пар. 61 срп.к.з., на двадесет мјесеци затвора, у коју му се казну убраја истражни затвор од 26. августа . . .

Сувише сви оптуженици да плате парничне и казнено-овршне трошкове у смислу и границама пар. 381—391 К.З.“

По изрицању горње пресуде бранилац Буњо „улаже ништовну жалбу у име свих оптуженика и призив у име Марка Деље, и тражи препис осуде; надаље предлаже да се пусти оптуженике који су у затвору на слободу док се коначно питање њихове кривице не ријеши“.

Државни тужилац „се противи пуштању на слободу оптуженика, осим Миховила Цара, док се придржаје гледе улагања правних лијекова.“

У вези с горњим захтјевима бранитеља и државног тужиоца суд је донио закључак: „одбија се предлог одбране да се оптуженици пусте на слободу и то с разлога што је Марко Деља нестална боравишта и ради тежине казне која га чека, а за Велића и Николића ради тежине казне која их чека, док се удовољава истом предлогу да се Миховил Цар пусти на слободу до пуномоћности осуде, уз обећање дано у смислу пар. 191 К.З.“.

Незадовољан одмјереном казном, државни тужилац Бузолић је 21. јануара уложио призив Столу седморице у Загребу у односу на казну изречену Николићу и Велићу, тражећи „да ударена казан (!) за обојицу буде повишена преко двије године и да буду мјесто затвора осуђени на робију“.

Одлучујући по жалби оптужених и призиву државног тужиоца Сто седморице је 3. маја 1922. године пресудио:

„I. Ништовна се жаоба оптуженика Миховила Цара Николина и Емила Николића пок. Марије одбацује те су сви жалитељи дужни да накнаде евентуалне трошкове касацијског поступка.

II. Одбацује се ништовна жаоба Марка Деље Стевова уколико је управљена против изреке о кривини под бројем Л. сл. а и б бр. 1 и 2 побијане пресуде, а удовољује јој се уколико је управљена против изреке о кривини под бр. I. сл. б бр. 3 побијане пресуде; пресуда се укида у овој изреци и у изреци о казни, те се оптуженик Марко Деља Стевов ријешава у смислу пар. 259 бр. 3 казненог поступка од оптужбе да је неодређеног дана мјесеца јуна 1921 пославши из Београда поштом Трипу Муку у Котору у отвореном обвоју 2 примјерка летка „Пролетаријату Београда и Србије“, у којему се ријечима печатаним вријећа једно надлежатељство и баш цијела влада у смотрењу званичног рада уопће писменим сачињењима, који се раздају, позивао, дражио, наговарао и навести покушао на преступљење по пар. 104 српског к.з. Удара му се на ново казна у смислу пар. 69, 102 и 47а срп.к.з. због преступљења по пар. 102, 47а (103) срп.к.з. — за које бијаше оглашен кривим и у погледу којих побијана пресуда остаје на снази — те се оптуженик Марко Деља осуђује на шест (6) мјесеци затвора . . . На ово се ријешење упућује призив оптужеников пријављен на главној расправи.

III. Удовољује се ништовној жаоби оптуженика Трипа Франовића Перова, укида се побијана пресуда у погледу овог оптуженика у изреци о кривини и у изреци о казни (под II), те се у смислу пар. 288 бр. 3 К.П. изриче:

Оптуженик Трипо Франовић Перов крив је што је за дуже времена и баш кроз цијелу годину 1920 пак све до 31. августа 1921. без дозволе власти посједовао у једној војничкој чутури један килограм експлозивног материјала и баш бездимног праха.

Починио је тиме прекршај по пар. 2 Закона од 27. маја 1885, бр. 134 Лист државних закона, те се осуђује на темељу сада наведене законске установе на шест (6) седмица затвора . . .

IV) Удовољује се ништовној жаоби оптуженика Макарија Велића пок. Мата, укида се побијана пресуда (под V) у погледу овог оптуженика у изреци о кривини и о казни као и у изреци о накнади парничких трошкова, те се парница враћа пресудном суду да у овом опсегу изнова расправља и пресуди.

На ово се ријешење упућује призив државног одвјетника против казне ударене оптуженику Макарију Велићу.

Истодобно је Краљевски стол седморице, одјел Б, као касациски суд у нејавној сједници, саслушавши Кр. врховно државно одвјетништво, нашао да не удовољи призиву државног одвјетника у погледу казне ударене оптуженику Емилу Николићу."

Муку, Николићу и Холу је посебно суђено 4. јула 1922. и истога дана Окружни суд у Котору је донио ову

„Осуду

којом бива оптуженик Петар Хол признат кривим због преступка по пар. 104, 2. ст. срп. к.з.; те на темељу истог параграфа осуђен на три мјесеца затвора, те на исплату парничких трошкова. . .

У смислу пар. 259/3 К.П. бивају ријешени од оптужбе:

1) Адолф Мук ради злочина по пар. 51 срп.к.з., преступка по пар. 46/1 — 104, 2 ст. срп.к.з. и преступка по пар. 104, 2 ставка срп.к.з.

2) Илија Јелавић ради преступка по пар. 104, ср.срп.к.з."

На горњу пресуду Хол је уложио жалбу, али је ту жалбу Стол седморице „забацио“ својом одлуком од 23. октобра 1922.*

* Документи коришћени у овом саопштењу налазе се у Историјском архиву у Котору, у фонду ОК, под сигнатуром Вр 270/21 и Вр 4/22.